

Kehitysvammainen suomalaisessa kaunokirjallisuudessa

Hyvää iltapäivää!

Olen täällä puhumassa kehitysvammaisuudesta hieman toisesta näkökulmasta kuin päivän muut luennoitsijat. Nimeni on Anniina Ala-Soini ja opiskelen yliopistossa kotimaista kirjallisuutta sekä kirjoittamista. Kaksikymmentä vuotta sitten lääkärinlausunnossani luki: ”tytön asenteella koulunkäynti ei tule onnistumaan”.

Matka siitä tähän on ollut pitkä, eikä aina niin helppo. Minulla on ollut vaikeuksia muun muassa hahmottamisen, motoriikan ja sosiaalisten taitojen kanssa. Olin jo 23-vuotias, kun sain diagnoosin autismin kirjoon kuuluvasta kehityshäiriöstä. Usein tunnen katselevani sekä kehitysvammaisten että vammattomien maailmaa ikään kuin niiden välistä, kuulumatta kunnolla kumpaankaan ryhmään. Siksi olikin kiinnostavaa valmistella luento aiheesta Kehitysvammainen suomalaisessa kaunokirjallisuudessa. Käsittelen aihetta muutamien uusien ja vanhojen esimerkkiteosten avulla.

”Mitä olen minä tehnyt, koska näin riivatusti tukkaani vanutetaan? Siitäkö syystä, että on minulla se järki, jonka Jumala minulle kerran viisaudessansa antoi?” miettii Jukolan Timo Aleksis Kiven romaanissa Seitsemän veljestä vuodelta 1870. Samaa voisi kysyä myös moni uudempi suomalainen fiktiivinen henkilö, joka on määritelty kehitysvammaiseksi.

Kun suomenkielinen kaunokirjallisuus syntyi, käsitettä kehitysvammainen ei vielä käytetty. Myöskään vajaamielistä tai muita suoraan kehitysvammaisuuteen viittaavia sanoja ei vanhoissa teoksissa tule usein vastaan. Ihmisten luokittelu älykkyyden ja oppimiskyvyn perusteella on silti tuttua jo suomenkielisen romaanitaiteen alkutaipaleella. Seitsemän veljeksien hahmojen kasvussa kunnan kansalaisiksi keskeistä on lukemaan opettelu, joka Timolta sujuu Jukolan pojista kaikkein hitaimmin. Timo hahmottaa asiat konkreettisesti ja toimii välillä harkitsemattomasti. Hänen kaksoisveljensä on omalaatuinen ja yksin viihtyvä Lauri, jonka luonteenominaisuudet voisi tulkita myös autismipiirteiksi. Timon ja Laurin tulevaisuus on kuitenkin Seitsemän veljeksien selviytymistarinan hengen mukainen. He päätyvät molemmat maatilan isänniksi ja perheenisiksi.

Aleksis Kiveä paheksuttiin aikoinaan, koska hän näytti Suomen kansan sellaisena kuin se oli, kaikine vikoineen ja heikkouksineen. Aikaisemmin suomalaisista oli kirjoitettu ihanteellisina ja jaloina työn sankareina. Esimerkkinä tästä tyylistä mainitaan usein Johan Ludvig Runeberg. Mielenkiintoinen poikkeus hänen jo vuonna 1848 ilmestyneissä Vänrikki Stålin tarinoissaan on yksi teoksen tunnetuimmista hahmoista, Sven Dufva. Hänetkin muistamme kyllä isänmaallisena sotilaana, mutta yhtä lailla Sven on tunnettu myös tyhmänä. Hän on yhdeksästä lapsesta nuorin, ja ”huono pää” ilmenee hänen kuvauksessaan lähinnä kömpelyytenä sekä vaikeutena hahmottamisessa ja ohjeiden noudattamisessa. Kun Sven kuolee taistelussa, lausuu kenraali Sandels: ”Se luoti tiesi paikkansa”. Pään sijaan ammus osui hyvään sydämeen.

Teuvo Pakkalan novelli "likka raukka" ilmestyi kokoelmassa Pikku ihmisiä vuonna 1913.

Pakkala oli taitava kuvaamaan ihmisiä, joiden asema yhteiskunnassa oli alhainen: naisia, lapsia, köyhälistöä. "likka raukka"-novellin päähenkilö Hepo-likka on vahva ja nopea nuori mies, jonka mielestä mikään ei ole hienompaa kuin hevosenä oleminen. likka leikkii mielellään itseään pienempien poikien kanssa ja kuljettaa heitä pitkiä matkoja. Vaikka likka on kovin lapsenomainen, hän puhuu ja tuo elantoa kotiinsa myymällä itse tekemiään luutia.

Novellin käännekohta on likan isän paluu takaisin Amerikasta, jonne tämä lähti pojan ollessa vauva. Isä järkyttyy, kun hänen oma poikansa, kaima kaiken lisäksi, käyttäytyy eläimen lailla. Novelli saakin pohtimaan inhimillisyyttä. Mikä on ihmiselle sopivaa olemista, mikä hirnovassa ja kuopivassa mieheissä kauhistuttaa? Työhevosenä toimiessaan likka on tyytyväinen, vaikka ulkopuolisen mielestä saattaa näyttää siltä, että yksinkertaista miestä käytetään hyväksi. likka on raukka ainoastaan toisten silmissä. Keskeinen ja kauniisti kuvattu henkilö novellissa on likan äiti, joka on sääli-lystään huolimatta myös ehdottoman onnellinen pojastaan.

Aapelin eli Simo Puupposen romaani Siunattu hulluus kuvaa kolmen veljeksien matkaa hullujenhuoneelle, jonne kuopus Elmeri pitäisi viedä. Siunatun hullun käsite tulee Venäjän ortodoksisesta kirkosta, jossa poikkeavasti käyttäytyviä henkilöitä on ollut tapana kunnioittaa. Näillä "*Kristuksen tähden houkilla*" esiintyi muun muassa epilepsiaa, huutokeuhkoita ja outoa puhetta. Aapelin kuvaama Elmeri on sen sijaan vaitelias ja kiltti. Hän on hyvin rehellinen ja hieman tilan- tajuton, joten joutuu välillä kummallisiin sattumuksiin - samaa tosin voi sanoa hänen isoveljistään. Siunattu hulluus ilmestyi 1940-luvulla, jolloin miehen malli oli vielä nykyistä kaavamaisempi. Kun Elmeri on palannut yllättäen matkalta kotiin, hänet lasketaan lähestulkoon täysijärkiseksi, onhan hän sentään oppinut komentelemaan naisia.

Tutkimistani teoksista Siunatun hulluuden lähestymistapa erilaisuuteen on kaikkein humoristi- sin. Romaani ei kuitenkaan saa nauramaan niinkään Elmerille, vaan normaaliuden häilyvälle rajalle. Aina ei ole selvää, kuka missäkin tilanteessa on hulluin. Useinkaan se ei ole se, joka on etukäteen hulluksi leimattu.

Puhumaton henkilö kaunokirjallisen teoksen toimijana on kirjoittajalle haastava valinta. **Jyrki Kiiskisen romaanin Jos minulla ei olisi rakkautta** keskeinen teema on juuri yhteinen kieli tai sen puuttuminen. Naispuolinen, nimetön minäkertoja tutustuu kehitysvammaiseen Freddyyn, joka on perheensä salaisuus. Hänet on suljettu kotitalonsa ullakolle painavien metalliovien ja verhojen taakse. Lääkärit ja perheenjäsenet uskovat, ettei poika ymmärrä mitään eikä hyödy kommunikaatiosta. Kertoja on kuitenkin toista mieltä. Hän on elänyt oman nuoruutensa koulukodissa luonne- häiriöiseksi diagnosoituna, hänellä on kokemusta siitä, millaista on olla eristettynä näkymättömiin. Kertoja samaistuu Freddyyn ja alkaa puhua tälle menneisyydestään, jota on hävennyt ja peitellyt muilta. Vähitellen hän kokee saavansa yhteyden poikaan. Kertojan mielestä Freddy on paljon älyk- käämpi kuin millaiseksi häntä luullaan, mahdollisesti lukutaitoinenkin. Koska muut eivät ymmärrä Freddyyn itseilmaisua, tarina ei saa onnellista loppua.

Jos minulla ei olisi rakkautta -teosta ja Aapelin Siunattua hulluutta yhdistää se, että kummassa- kin romaanissa toiset henkilöt heijastavat vammaiseen omia ominaisuuksiaan. Kiiskisen teoksen kertoja näkee Freddyssä positiivisia asioita, kuten älykkyyttä, jonka avulla hän on itse onnistunut jättämään laitosen elämän taakseen. Siunatussa hulluudessa tilanne on päinvastainen. Kun vanhem- mat veljet Ana ja Vilippus ovat juopotelleet, he pitävät Elmerille syyllistävän valistuspuheen viinas- ta, vaikka tämä ei ole alkoholiin koskenutkaan.

Asko Sahlbergin romaanissa Höyhen kiinnittää huomiota se, että kehitysvammaisen pääsee itse fokalisoimaan, eli tapahtumat kerrotaan hänen näkökulmastaan. Ville asuu laitoksessa, jossa päivät toistuvat samanlaisina. Ville on melko omatoiminen, mutta hoitajan mukaan hänen vam- mansa aiheuttaa taantumista. Puhuminen tuottaa Villelle välillä vaikeuksia, ja hänen kuvaamansa maailma ei olekaan ensisijaisesti verbaalinen, vaan aistihavaintoihin painottuva. Hän on herkkä valolle, äänille ja hajuille. Villen erityinen kiinnostuksen kohde on vesi, jonka tuntua hän rakastaa.

Ville nimeää hoitajat naisiksi ja miehiksi, mutta muista laitoksen asukkaista hän käyttää sanaa toinen. Ehkä Ville on kasvosokea eikä tunnista kaikkia vaihtuvia ihmisiä ympärillään. Sosiaali- ja terveysalan työyhteisöt perustuvat joka tapauksessa yleensä kahtiajakoon. On olemassa me ja toiset: aikuiset ja lapset, hoitajat ja potilaat, vammaiset ja vammattomat. Höyhenessä tästä kertoo myös hoitohenkilökunnan suhtautuminen vammaisiin. Asukkaista puhutaan kuin he eivät olisikaan paikalla, tai ainakaan eivät kuulisi ja ymmärtäisi. Villeä nimitetään pöljäksi, samalla sanalla kuin Teuvo Pakkalan likka raukkaa melkein sata vuotta aiemmin.

Yhteistä Villen ja likan tarinassa on myös se, että kummankin pojan äidin hahmon kautta tulee esille käsitys kehitysvammasta rangaistuksena. Vaikka likan äiti on poikaansa tyytyväinen, hän on toisaalta *"paljon Jumalaa vastaan nurkunut likan onnettomuuden takia"*.

Myös Villen äiti, jonka asenne lapsensa vammaisuuteen on yksiselitteisen negatiivinen, hokee hämmentävissä tilanteissa *"Hyvä jumala"*. Äiti kokee Villen pilanneen hänen elämänsä. *"Huonosta verestä se johtuu. Niin sanottiin ennen vanhaan. Ja luoja tietää että sitä meissä riittää, huonoa verta"*, hän toteaa.

Höyhenen maailmassa kehitysvammaisia kohdellaan huolimattomasti, esineinä, joiden särkimisestä ei ole väliä. Kuten Kiiskisen hahmoon Freddyyn, myös Villeen on helppo kohdistaa mieltävaltaa, koska hänen on vaikea puolustautua puhumalla. Höyhen ei kuitenkaan kuvaa kehitysvammaista pelkästään vamman aiheuttamien piirteiden kokonaisuutena, yksinkertaisena hetkessä eläjänä. Villellä on menneisyys sekä muistoja, joita syntyy koko ajan lisää kohtaamisista ihmisten ja ympäristön kanssa. Kokemukset, niin hyvät kuin huonot, muokkaavat omalta osaltaan hänen maailmankuvaansa.

Toisenlainen hoitokotikuvaus on **erityisopettaja Helka-Mirjami Pusulan vuonna 2003 ilmestynyt romaani Siivet**. Teoksen tapahtumapaikka Onnela sijaitsee idyllisellä maaseudulla. Kodinomaisten yhteisön asukkaat ovat keskenään eri-ikäisiä ja eritasoisia kehitysvammaisia, eikä heidän ja hoitohenkilökunnan välinen noikkimisjärjestys ole yhtä selkeä kuin Höyhenen kuvaamassa laitoksessa. Onnelan väki tekee paljon asioita yhdessä ja asukkaat saavat kulkea kylällä melko vapaasti omien kykyjensä mukaan. Tyytymätön on vain Sakari, yksi teoksen kolmesta näkökulmahenkilöstä.

Sakari on varsin tyypillinen suomalaisen kirjallisuuden kehitysvammaisen. Hänen vammansa on sen verran lievä, ettei sitä ole helppo havaita, ja hän onkin Onnelassa sekä asukas että talonmies. Sakari tiedostaa, että ei ole samanlainen kuin paperia syövät asuintoverinsa, muttei myöskään samanlainen kuin hänelle nauravat rekkakuskit Essolla. Kun Onnelaan tulee kesätöihin Raakel, teoksen toinen näkökulmahenkilö, Sakari ihastuu tähän. Lopulta Sakarin yritykset saada huomiota ja näyttää epäilijöilleen päättyvät onnettomuuteen ja liikuntavammaan.

Raakel on opiskelija, joka on muuttanut työn takia kauas kotoaan ja jolla ei ole kovin paljon käytännön kokemusta kehitysvamma-alalta. Hän hahmottaa työssä kohtaamansa asiat opinnoista omaksumiensa tieteellisten termien avulla. Kolmas henkilö, jonka näkökulmasta tarinaa kerrotaan, on Lassi. Hän on Onnelan asukas, iäkäs mies, Sakarin ystävä ja uskollinen seuraaja. Lassilla on paljon muistikuvia vanhoista ajoista, maalaistalomiljööön ihmisistä, eläimistä ja tavaroista. Vaikka sanat ovat usein Lassille vaikeita löytää, hän oppii ilmaisemaan itseään ja kertomaan muistoistaan saviesineitä muovailemalla.

Jukka-Pekka Palviaisen teos Reino on piristävä poikkeus 2000-luvulla julkaistujen kotimaisten vammaisromaanien joukossa. Monella tapaa se muistuttaa vanhempia suomalaisia erilaisuuden kuvauksia, joissa henkilöä ei suljeta määritelmien tai laitoksen seinien sisälle, vaan annetaan hänen toimia ihmisenä ihmisten joukossa. Lukija saa tehdä omat johtopäätöksensä siitä, millainen Reino on.

Reino on 27-vuotias, tietää kaiken mahdollisen lemmikkieläinten hoidosta ja pärjääkin hyvin työssään eläinkaupassa. Kaikilta osin hänen elämänsä ei kuitenkaan ole aivan tavanomaista aikuisen elämää. Reino ymmärtää, miten miehen odotetaan käyttäytyvän, mutta toteaa aina: *"Minä olen poika"*. Hän asuu ylihuolehtivan äitinsä luona ja leikkii vapaa-ajallaan naapurin pikkupoikien

kanssa, jotka unohtavat hänet sotavangiksi vintin häkkivarastoon. Kohtauksesta tulee mieleen Teuvo Pakkalan Hepo-likka, mutta kaikkein ilmeisin Reinon sukulaissielu on Aapelin siunattu hullu Elmeri. Reinon tarinaa, kuten Elmerinkin, kuljettavat eteenpäin törmäykset toisten ihmisten kanssa. Yhteistä romaaneille on myös valoisa tunnelma. Vaikka Reinolle ja hänen lähipiirilleen tapahtuu ahdistaviakin asioita, tekstin yleissävy on lämminhenkinen eikä synkkä. Päähenkilön ominaisuuksista syntyy hyvän-tahtoista huumoria, esimerkiksi tilanteissa, joissa tämä käsittää kaikki sanonnat kirjaimellisesti.

Se, että Reinoa ei ole helppo lokeroida minkäänlaisen toiset ja toiset -kahtiajaon mukaan, aiheuttaa välillä konflikteja. Jotkut ihmiset, kuten poliisit kuulusteluissa, odottavat häneltä ikätasoistaan käytöstä ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä. Toisinaan Reinoon taas suhtaudutaan kuin lapseen tai lem-mikkikaupan eläimiin. Ihmissuhteet ovat yksi alue, jolla hän on väliinputoaja. Reinon elämään kuuluu monia ihania naisia, mutta hänen on vaikea edetä heidän kanssaan ystävyyttä ja fantasioita pidemmäl-le. Reino luo mielenkiintoisen kontrastin teoksen muille mieshahmoille, joista moni on kuvattu enem-män tai vähemmän sovinistiseksi. Jotkut romaanin kohdat saavat miettimään, onko lapsenomaisen ih-misen seksuaalisuus viattomampaa ja vaarattomampaa kuin jonkun toisen. Reino muun muassa tutkii tuttavansa Susannan vaatekaappia ja kokeilee hänen alusvaatteitaan. Olisiko tämä vastenmielisempää luettavaa, jos Reino ei edellisellä sivulla olisi tehnyt kuperkeikkoja Susannan sängyllä?

Yksi uusimmista suomalaisen kirjallisuuden kehitysvammaiskuvauksista on viime vuonna jul-kaistu **Mirjami Hietalan romaani Isoveli**. Teoksen isovelii on lievästi kehitysvammaisen Veikko, joka nähdään perheenjäsentensä, Hilja-äidin ja Kirsti-siskon silmin. Hiljan näkökulmasta kerrotut osuudet valottavat Veikon pikkulapsiaikaa. Poika syntyy 1940-luvun alussa keskosenä ja kehittyy hitaasti. Perheen isä on sodassa, ja Hilja on käytännössä Veikon sekä tämän kahden pikkusiskon yksinhuoltaja. Hilja on onnellinen ja ylpeä siitä, että esikoisen elämän vaikean alun jälkeen hän saa terveitä tyttölapsia. Veikko pysyy hänelle kuitenkin aina läheisimpänä.

Veikon itsenäinen elämä pääsee alkuun viisikymppisenä, kun hänestä tiiviisti huolta pitänyt Hilja-äiti kuolee ja isäkin muuttuu vähitellen huonokuntoisemmaksi. Aikoinaan debiiliksi määri-tellyn Veikon arkeen tuo eniten hankaluuksia vaikea näkövamma. Sisarusten avusta tulee tärkeää, ja tässä vaiheessa myös kaukana asuva sisko Kirsti tutustuu paremmin veljeensä. Kirstin on koh-dattava paitsi Veikko, myös tämän aikaansaamat tunteet: kateellisuus veljelle, josta huolehdittiin aina kaikkein eniten, häpeä ja tarve erottautua. Pikkuhiljaa sisko ja veli kuitenkin lähentyvät. Sillan rakentamiseen auttaa omalta osaltaan musiikki, jota Veikko on harrastanut lapsesta asti.

Isoveli on oivaltava ja tyyliltään helppolukuinen romaani. Siinä käsitellään paitsi historiaa, myös ajankohtaisia kehitysvammaisuuteen liittyviä aiheita, kuten asuntolahanketta vastustavia naapu-reita. Moneen muuhun käsittelemääni teokseen verrattuna Isoveli on myös vahvasti nimenomaan vammattomien romaani, pitäytyy heidän näkökulmassaan ja käsityksissään seuraten kehitysvam-maista ulkopuolelta.

Kun noin vuoden ikäinen Veikko tutustuu kummitätinsä luona pianoon, Hilja-äiti tuntee poikan-sa menevän omaan maailmaansa, johon hänellä itsellään ei ole pääsyä. Siihen maailmaan Veikko tavallaan jääkin. Vaikka hän on rakas äidilleen ja siskolleen, hän on silti aina se, joka ei kuulu jouk-koon.

Tutkimieni teosten kehitysvammaisissa henkilöahmoissa ja heidän elämäntilanteissaan on eroavai-suuksia. Ne johtuvat monista tekijöistä, kuten henkilön yhteiskunnallisesta taustasta ja tarinan kuvaa-masta aikakaudesta. Hahmoilla on kuitenkin myös jotain yhteistä.

Suomalaisen kirjallisuuden kehitysvammaisen on yleensä mies. Nainen on teoksissa sivuhenkilö, esimerkiksi äiti, jonka persoona ja suhtautuminen tuovat pojan hahmoon lisävalaistusta. Tämä saattaa johtua osittain siitä, että myös suurin osa kehitysvammaisista kirjoittaneista on miehiä. Jos kehitysvam-maisuuden kokemus on kirjailijalle vieras, voi hahmoa olla helpompaa käsitellä, kun hänet luo jollain muulla tavalla samanlaiseksi kuin itse on.

Lukemissani romaaneissa käsitellään usein jonkin tasoista suhdetta tai ihastumista vammaisen miehen ja vammattoman naisen välillä. Jos sukupuoliasetelmat kääntäisi toisin päin, moni tapaus voisi saada lukijan silmissä hyväksikäytön sävyjä. Piileekö tässä yksi syy, miksi kertomuksia vammaisen nai-

sen elämästä on vaikea löytää? Onko tabu kuvata naishahmoa, johon kohdistuu holhousta, hoivaa ja vallankäyttöä? Kirjoista loistavat poissaolollaan myös henkilöt, jotka kuuluvat useampaan kuin yhteen vähemmistöön, kuten maahanmuuttajataustaiset vammaiset. Lähtään useimmat kirjallisuuden vammaiset ovat nuoria tai työikäisiä aikuisia.

Kehitysvammaisuutta tavalla tai toisella sivuavaa kotimaista kaunokirjallisuutta on ilmestynyt yllättävänkin paljon, minkä voi huomata vaikkapa tekemällä kirjaston aineistohaun. Olen pyrkinyt esittelemään teoksia, joissa vammaisuus tai erilaisuus on mahdollisimman tärkeässä osassa, useimmiten päähenkilön ominaisuus. Kun päähenkilö edustaa jotakin vähemmistöä, on helppo ratkaisu tulkita vähemmistöön kuulumisen teoksen teemaksi. Sitä se ei kuitenkaan välttämättä ole. Esimerkiksi homoseksuaalisuus voi olla romaanin päähenkilössä vain piirre muiden joukossa ilman, että se tekee kirjasta automaattisesti "homoromaania". Voiko sama päteä kehitysvammaisuuteenkin, vai määrittääkö vamma ihmistä aina niin laaja-alaisesti, että päähenkilölle kirjoitettuna se määrittää myös koko tarinaa? Selkeää vastausta käsittelemäni teokset eivät anna.

Ikään kuin vammansa vastapainoksi kaunokirjallisuuden kehitysvammaisilla on usein luonteenpiirteitä, joita pidetään ihmisessä hyvinä ja tavoiteltavina. Heidät kuvataan iloisiksi, nöyriksi ja vähään tyytyväisiksi. Missä ovat vammaiset, jotka osaavat vaatia - muutakin kuin huolenpitoa? Ainakin osa heistä kirjoittaa itse.

Kari Aalto ja Pertti Kurikka ovat lauluntekijöitä, jotka vaikuttavat punkbändissä Pertti Kurikan Nimipäivät. Molemmat tekevät sanoituksia, ja Kurikka säveltää kaikki yhtyeen kappaleet. Aallon laulutekstit ovat yhteiskuntakriittisiä, ja moneen niistä on poimittu huomioita yksilönvapautta rajoittavasta asuntolaelämästä. Pertti Kurikan omat sanoitukset eivät ole yhtä osoittelevia ja vaikuttamaan pyrkiviä, vaan enemmänkin tuokiokuvia. Hänen kappaleensa "Puhevika" alkaa kuitenkin niin suorasukaisesti, että sille on vaikea vetää vertoja. "Saan syödä sikaruokaa hullujenhuoneella / pidän turpani kiinni tai muuten saan puukosta". Kertosäkeessä lauletaan: "Pertti on puhevammainen / Pertti ei saa kahvia".

Myös Asko Sahlbergin Höyhen-romaanissa hoitajat uhkailevat toistuvasti, että päähenkilö Ville jää ilman kahvia, kun tämä ei käyttäydy heidän mielensä mukaan. Kahvin asema on keskeinen suomalaisissa työ- ja asuinyhteisöissä. Kahvin juominen liittyy taukoihin ja sosiaaliseen yhdessäoloon. Näennäisen yksinkertaisella lauseella voi olla monia merkityksiä. Ehkä laulun Pertti ei kykene tilaamaan kahvia, koska hänen puheestaan on vaikea saada selvää, tai ehkä joku muu päättää Pertin asioista tämän puolesta. Kahviihaisia vallankäyttölauseita voi esittää myös vammattomille tai lievemmin vammaisille ihmisille. "Sinä olet niin fiksu, että kyllä sinä osaat keittää itse kahvisi" tai "Me menemmekin tästä juomaan kahvia tuonne toiseen huoneeseen". Pertti Kurikka sanoo yhdellä laulutekstillä yhtä paljon kuin vuolasanaisempi kirjoittaja kokonaisella romaanilla.

Tässä vaiheessa haluan toivottaa omasta puolestani onnea 30-vuotiaalle yhdistykselle ja kiittää mielenkiinnosta teitä, hyvät kuulijat.

Kiitän myös Marja-Leena Hassista, jonka kanssa olen käynyt sähköpostikeskustelua ja jolta olen saanut lukuvinkkejä aiheeseeni liittyen. Aloitin esitykseni lainaamalla Jukolan Timoa, ja sitaattiin häneltä haluan myös lopettaa. Kun Timo puolustaa itseään Juhani-veljelleen, hän sanoo: "Mutta tällä päällä vaellan halki tämän maailman yhtä kunniallisesti kuin sinäkin taikka jokin muu, mies tai vaimo".

Kiitos!

Anniina Ala-Soini

anniina.ala-soini@helsinki.fi

Opiskelija, Helsingin yliopistossa. Pääaineena kotimainen kirjallisuus.

Kotimaisen kirjallisuuden amanuessi Niina Niskanen välitti kesällä 2012 opiskelijoille tiedon, että Suomen kehitysvammalääkärit ry:n 30-vuotisjuhliin haluttaisiin kirjallisuusaiheinen puhe.

Ajattelin, että tässäpä minulle sopiva homma. Aihetta ei ilmeisesti ole aiemmin juuri tutkittu. Oli mielenkiintoista ottaa selvälle, mitä ja miten kehitysvammaisista on kirjoitettu, ja koko joukko heitä suomalaisesta kirjallisuudesta löytyikin.

Juhlaluento 9.11.2012 Anniina Ala-Soini

Suomen kehitysvammalääkärit ry:n 30-vuotisjuhla

Kehitysvammaisia suomalaisessa kaunokirjallisuudessa

Koonnut Anniina Ala-Soini

Aapeli 1948: *Siunattu hulluus*

Hietala, Mirjami 2011: *Isoveli*

Kiiskinen, Jyrki 2003: *Jos minulla ei olisi rakkautta*

Kivi, Aleksis 1870: *Seitsemän veljestä*

Pakkala, Teuvo 1913: *likka raukka*. Teoksessa *Pikku ihmisiä*

Palviainen, Jukka-Pekka 2003: *Reino*

Pertti Kurikan Nimipäivät.

www.myspace.com/nimipaivat - Kappale "Puhevika" ep-levyllä

Osa eläimetkin pieree (2011)

Pusula, Helka-Mirjami 2003: *Siivet*

Runeberg, Johan Ludvig 1848: *Sven Dufva*.

Teoksessa *Vänrikki Stålin tarinat*

Sahlberg, Asko 2002: *Höyhen*